

Innspill til representantsforslag om skolens undervisning om kjønn (Dokument 8:156 S (2023-2024))

Kort om Sex og Politikk

Sex og Politikk er en ideell og partipolitisk uavhengig medlemsorganisasjon som jobber for seksuell og reproduktiv helse og rettigheter (SRHR) i Norge og internasjonalt. Organisasjonen er det norske medlemmet i International Planned Parenthood Federation (IPPF) og har søskenorganisasjoner i mer enn 120 land.

Sex og Politikk er landets største tilbyder av gratis og læreplantilpasset seksualitetsundervisningsmaterieell. Et tilbud vi har hatt i over tretten år. Vår undervisningsportal inneholder opplegg for samtlige av skolen trinn, i tillegg til våre årlige kampanjer «Uke 6» for grunnskolen og «Uke 16» for videregående. Vi inkluderer undervisning om kjønns- og seksualitetsmangfold (KSM) i henhold til læreplanverket Kunnskapsløftet 2020 (LK20).

Vurderinger og innspill til representantforslaget

Forslag 1 i representantforslaget: endring av den nasjonale retningslinjen for helsestasjons- og skolehelsetjenesten

Representantforslaget foreslår på (bakgrunn av helsemyndighetenes beslutning om å definere kjønnsbekreftende behandling for barn som utprøvende behandling) endring i ovennevnte retningslinje når det gjelder spørsmål om kjønn, basert på en systematisk kunnskapsoppdatering.

Sex og Politikk sin vurdering: Ungdata-undersøkelsen fra 2024 viser at unge som ikke identifiserer seg som heterofile scorer lavere på samtlige levekårsindikatorer sammenlignet med sine heterofile jevnaldrende (Ungdata 2024, s. 41). Dette viser hvor sårbar denne gruppen er, og det underbygger behovet for at de blir møtt av helsepersonell som er faglig oppdatert og trygge i møtet med denne pasientgruppen.

Skolehelsetjenesten har, slik vi ser det, en helt kritisk rolle i å ivareta barn og unge som har spørsmål om kjønnsidentitet. Dette er en arena der de kan møte fagfolk som er trygge, kunnskapsrike og støttende. At skolehelsetjenesten har oppdaterte og faglige forankrede retningslinjer er helt avgjørende. Spesielt i møte med sårbare barn og unge for å sikre at de får den hjelpen de trenger, når de trenger det og på sine egne premisser.

Sex og Politikk mener at helsestasjons- og skolehelsetjenesten må støtte opp under og veilede barn og unge i sin oppvekst og rundt sine spørsmål og refleksjoner omkring identitet. Dette er i tråd med FNs konvensjon om barns rettigheter, samt Barneloven § 31, som gir barn rett til å bli hørt og vektlegger barns rett til selvbestemmelse.

Forslag 2 i representantforslaget: retningslinjer i skolen

Representantforslaget foreslår at det må "(...) gjøres endringer i læreplanen for å sikre en faglig forsvarlig undervisning med romslige rammer for kjønnsrollene."

Sex og Politikk sin vurdering: Først og fremst er LK20 et resultat av en omfattende prosess som involverer både lærere, pedagoger og andre fagfolk. Prosessen med å utvikle læreplanen har også åpnet for innspill underveis i arbeidet, og for læreplanverket for grunnskolen mottok Utdanningsdirektoratet over 20 000 innspill. Med andre ord har utviklingen av LK20 vært en åpen, faglig forankret og demokratisk prosess.

Menneskeverd, likestilling og mangfold er en bærebjelke i LK20, nettopp på grunn av det grundige arbeidet som ligger bak dets utvikling. Disse områdene løftes i overordnet del, de tverrfaglige temaene og i kompetansemålene i flere fag. I tillegg er det utarbeidet en støtteressurs¹ til undervisere som viser hvordan kjønn og seksualitet er en del av LK20. Dette sikrer at norske elever lærer om å utforske egen identitet, samt at de lærer om hverandres ulikheter og hvordan de kan respektere hverandre til tross for sine forskjeller. På denne måten får de veiledning og støtte i klasserommet til å utvikle seg til gode medborgere. Dette er også i tråd med opplæringsloven §1-3.

Videre er undervisning som omhandler kjønnsidentitet og kjønns mangfold essensielt for å sikre etterlevelse av opplæringslovens §12 som sikrer et trygt og godt skolemiljø for elevene. Dette er også et sterkt ønske fra elever i skolen i dag, som etterlyser mer og bedre seksualitetsundervisning «om alle temaer» ifølge Sex og samfunns nasjonale undersøkelse fra 2021².

I undersøkelsen «Seksuell orientering, kjønns mangfold og levekår» gjort av Andersen m.fl., kommer det frem at personer som bryter med normene for kjønn og seksualitet er mer utsatt for trakassering og uønsket negativ adferd i skolen³. Å ha søkelys på, og å styrke seksualitetsundervisningen vil, slik vi ser det både virke forebyggende og skape større toleranse for en utsatt og sårbar gruppe i skolen.

Sex og Politikk mener at å endre en faglig forankret læreplan, som er utarbeidet med fokus på menneskeverd, likestilling og mangfold, vil etter Sex og Politikks mening representere et tilbakeskritt, og gå mot elever og læreres ønsker for et trygt og godt psykososialt læringsmiljø for alle.

Forslag 3 i representantforslaget: Rosa kompetanse og kurs for skole- og barnehageansatte

Representantforslaget foreslår at Rosa kompetanses kurstilbud for skole- og barnehageansatte erstattes med kurs i regi av offentlige institusjoner.

¹Utdanningsdirektoratet (2022). [Støtte til undervisning om kjønn og seksualitet](#).

² Sex og samfunn (2022). [Seksualitetsundervisning i skolen. En kartlegging av elevers og læreres erfaringer og ønsker](#).

³ Andersen, N., Eggebø, H., Stubberud, E. og Holmelid, Ø. (2021). [Seksuell orientering, kjønns mangfold og levekår. Resultater fra spørreundersøkelsen 2020](#). Bergen: Universitetet i Bergen.

SEX OG POLITIKK

Sex og Politikk sin vurdering: Rosa Kompetanse er en sentral og viktig aktør innenfor arbeidet med kjønns- og seksualitetsmangfold. Vår forening ønsker alle tiltak som kan bidra til å styrke kompetansen på dette området velkommen, men vi mener at Rosa kompetanse er en etablert og nødvendig aktør i dette arbeidet. Å erstatte deres bidrag med kurs fra offentlige institusjoner alene vil kunne svekke, og ikke styrke helsefremmende og kompetansehevende arbeid på dette feltet i skolen.

Rosa kompetanse har gjennom flere år utviklet og tilbudt kurs som gir sårt tiltrengt kunnskap om KSM og inkludering – et område hvor mange som arbeider med barn og unge har behov for økt kompetanse. Vi mener at disse kursene fyller et viktig gap og bidrar til å sikre trygge oppvekstvilkår for alle barn, uavhengig av kjønn og identitet.

Videre ser vi at 70% av lærere ønsker kunnskap om og formidling av seksualitet som tema inngikk i lærerutdannelsen. I tillegg svarte over 60 % at de ønsket tilgang til tilrettelagt undervisningsopplegg⁴. Løsningen da er ikke å fjerne et allerede godt og etablert tilbud, men snarere styrke og utvide det. Med dette forslaget frykter Sex og Politikk at aktører som er i daglig kontakt med en ekstra sårbar gruppe barn og unge ikke får nødvendig kompetanseheving, og dermed ikke møter disse barna på en trygg og forsvarlig måte.

Sex og Politikk mener at Rosa Kompetanse er en sentral og viktig aktør innenfor arbeidet med kjønns- og seksualitetsmangfold. Et slikt tilbud bør styrkes og utvides, heller enn å erstattes eller fjernes.

Med vennlig hilsen

Tor-Hugne Olsen, daglig leder i Sex og Politikk

⁴ Sex og samfunn (2022). [Seksualitetsundervisning i skolen. En kartlegging av elevers og læreres erfaringer og ønsker.](#)